Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 530857

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	13 september 2010
Kadaster deel/nr	82782/179

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Groningen	Groningen	Groningen

*Straat**	*Nr**	*House letter**	*Toev.**	*Postcode**	*Woonplaats**	*Situering*	*Locatie*
Turfsingel	16			9712 KP	Groningen		
Turfsingel	16		aa	9712 KP	Groningen		

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Groningen	F			3409

*Omschrijving***

Inleiding

BENZINESTATION MET TRANSFORMATORHUISJE aan de Turfsingel 16 te Groningen. Het betreft in typologisch opzicht een zeer vroeg voorbeeld: het ontwerp van het prototype dateert uit 1953, het gaat om een gestandaardiseerd ontwerp dat in geheel Nederland is gebouwd. In de jaren na de Tweede Wereldoorlog ontstond langs de Nederlandse wegen het zelfstandige benzinestation. De aardoliemaatschappijen namen gerenommeerde architecten in de arm, bijvoorbeeld W.M. Dudok (1884-1974) en S. van Ravesteyn (1889-1983). Het in opdracht van Esso Nederland N.V. in 1954-1955 gebouwde benzinestation met transformatorhuisje te Groningen staat op een driehoekig, langgerekt terrein dat deel uitmaakt van de groenstrook aan de noordzijde van de kade van het Lopende Diep en de Turfsingel, nabij de kruising van Turfsingel, Boterdiep en Bloemstraat. Het object is een ontwerp van architect W.M. Dudok uit Hilversum, de aannemer was Geerdink uit Rotterdam. Aanvankelijk had de gemeente het plan om op dezelfde plaats aan de Turfsingel een transformatorhuisje te bouwen en werd Esso de bouwvergunning niet verleend. Na onderhandelingen tussen gemeente en Esso is de aardoliemaatschappij akkoord gegaan met een combinatie van transformatorhuisje en benzinestation en kon op 4 augustus 1954 alsnog een bouwvergunning worden verleend voor een combinatie van benzinestation en transformatorhuisje onder één kap. De bouwkosten bedroegen 40.000 gulden. Na 1976 trok Esso zich terug en de gemeente -eigenaar van het gebouw - verhuurde het benzinestation aan de 'witte pompen' maatschappij BIM. Sinds 2008 exploiteert aardoliemaatschappij Gulf het benzinestation. Het

object is uitgemonsterd met de kleuren in de huisstijl van Gulf: azuurblauw, crèmewit, oranje.

Omschrijving

Het één bouwlaag tellende benzinestation met transformatorhuisje heeft een rechthoekige plattegrond van 9.50 x 7.00 m. De fundering bestaat uit veertien platen van gewapend beton en het opgaande werk is boven een plint van beton samengesteld uit een betonskelet met glazen en stalen puien en gemetselde tussenwanden. De bouwmassa kent twee identieke, ruggelings geplaatste volumes, beide voorzien van een hellende betonnen dakluifel in de vorm van een lessenaarsdak. Vanuit het midden, op de plaats waar beide volumes en de lage zijden van de lessenaarsdaken elkaar raken, lopen de dakhelften aan de voor- en achterzijde (oost en west) schuin omhoog tot een hoogte van circa 4.00 m. De dakrand verjongt naar de uiteinden, heeft aan vier zijden een overstek en rust op twee tapse betonkolommen tussen beide bouwvolumes in. Het oostelijke deel van het bouwvolume biedt onderdak aan de winkel van het benzinestation en bevat aan twee zijden glaspanelen met bovenlichten (oost en noord); inwendig verdeelde oorspronkelijk een tussenmuur het oostelijke deel in een magazijn en een 'salesroom'. Het westelijke deel herbergt het transformatorstation en een toiletgroep voor dames en heren; dit gedeelte vertoont uitwendig een gesloten karakter en contrasteert in dat opzicht met het winkelgedeelte dat aan twee zijden met circa 3.00 m hoge stalen puien met glazen invulling is uitgevoerd. Het gesloten bouwdeel met transformatorhuisje en toiletgroep heeft eenzelfde vlakverdeling als het winkelgedeelte, maar de vlakken van de pui zijn met stalen platen afgedekt. Een verbouwing in 1982 door architectenbureau Wijnsema uit Groningen leidde tot verplaatsing van de stalen toegangsdeur van de noordzijde naar de oostgevel en verwijdering van inwendige bergingen. Inwendig o.m. een stalen kapconstructie met bevestiging van trekstangen aan stalen kolommen; stalen frame van de kassaruimte. De winkelruimte bevat nog gedeeltelijk de oorspronkelijke wandtegels, het plafond is in de jaren '80 van de twintigste eeuw verlaagd.

Waardering

Het benzinestation met transformatorhuisje uit 1954-1955 naar ontwerp van W.M. Dudok vertegenwoordigt algemeen belang op basis van de -\tde cultuurhistorische waarde want het betreft een bouwkundig exponent van de naoorlogse jaren en in die zin bezit het benzinestation symboolwaarde voor de groeiende welvaart en heeft het ijkwaarde voor de daarmee nauw verbonden toenemende automobiliteit in Nederland; -\tarchitectuurhistorische waarde want het is een belangwekkende proeve uit het rijke oeuvre van W.M. Dudok en vormt een mijlpaal in de geschiedenis van het naoorlogse bouwen in ons land; -\tde architectuurhistorische waarde want het betreft in typologisch opzicht een zeer vroeg voorbeeld: het ontwerp van het prototype dateert uit 1953, het gaat om een gestandaardiseerd ontwerp dat in geheel Nederland is gebouwd; -\tde architectuurhistorische betekenis want het is het laatste functionerende benzinestation van een type waarvan tot 1967 in Nederland 112 exemplaren zijn gebouwd: het exemplaar te Groningen is het enige nog in bedrijf zijnde benzinestation van dit type; -\tde architectuur- en bouwhistorische betekenis want de toegepaste constructie geldt als interessant; deze bestaat uit een stalen kap die door middel van trekstangen aan stalen kolommen is bevestigd en verder is het frame van de winkelruimte van staal; - \tde markante verschijningsvorm en de esthetische hoedanigheid van het object (met de twee licht hellende dakvlakken en de ruimhartige toepassing van glas) aangezien deze karakteristieken in hoge mate bijdragen aan de functionaliteit en aan de beeld- en herkenningswaarde van het benzinestation; -\tde gaafheid want het object bevat ten opzichte van het oorspronkelijke ontwerp slechts enkele ondergeschikte wijzigingen.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Boerderijen, molens en bedrijven	Nijverheid	Benzinestation

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 29 march 2024